

Cauza C-8/22**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

5 ianuarie 2022

Instanța de trimitere:

Conseil d'État (Belgia)

Data deciziei de trimitere:

2 decembrie 2021

Recurent:

XXX

Intimat:

Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides

I. Obiectul procedurii principale

- 1 Recurentul solicită casarea unei hotărâri pronunțate la 26 august 2019 (denumită în continuare „hotărârea atacată”) de către Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul Contenciosului privind Străinii, denumit în continuare „CCE”).

II. Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii principale

- 2 La 23 februarie 2007, recurentul a fost declarat refugiat de Commissariat général aux réfugiés et apatrides [Comisariatul general pentru refugiați și apatrizi] (denumit în continuare „partea adversă” sau „CGRA”).
- 3 La 20 decembrie 2010, acesta a fost condamnat de Cour d'assises de Bruxelles [Curtea cu Jurați din Bruxelles] la o pedeapsă de 25 ani de închisoare.
- 4 La 4 mai 2016, partea adversă i-a retras statutul de refugiat în temeiul articolului 55/3/1 din loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers [Legea din 15 decembrie 1980 privind accesul pe teritoriu, șederea, stabilirea și îndepărtarea străinilor] (denumită

în continuare „Legea din 15 decembrie 1980”). Alineatul 1 al acestei dispoziții prevede: „Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides [Comisarul General pentru Refugiați și Apatrizi] poate retrage statutul de refugiat atunci când străinul reprezintă, ca urmare a faptului că a fost condamnat definitiv pentru o infracțiune deosebit de gravă, un pericol pentru societate sau atunci când există motive rezonabile pentru a-l considera un pericol pentru siguranța națională.”

- 5 Recurentul a introdus o acțiune la CCE, care a respins-o prin hotărârea atacată.

III. Argumente esențiale ale părților din litigiul principal

I. Recurentul

- 6 Recurentul invocă un prim motiv întemeiat printre altele pe încălcarea articolului 14 din Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate (JO 2011, L 337, p. 9), a articolului 55/3/1 din Legea din 15 decembrie 1980 și a principiului proporționalității, consacrat în dreptul belgian și în dreptul Uniunii.
- 7 Recurentul susține că, potrivit CCE, lui i-ar reveni sarcina de a demonstra că, în pofida existenței unei asemenea condamnări, nu constituie sau nu mai constituie un pericol pentru societate.
- 8 Recurentul critică acest raționament al CCE. Nici existența unor condamnări trecute, nici faptul că CGRA a luat o decizie nu implică o răsturnare a sarcinii probei. CCE ar fi trebuit să ridice problema intenției legiuitorului belgian și a legiuitorului Uniunii. Astfel, intenția legiuitorului belgian nu ar fi fost de a considera că o condamnare este suficientă pentru a demonstra amenințarea sau instituirea vreoa prezumție de amenințare actuală; dimpotrivă, ar trebui îndeplinite două condiții: o condamnare pentru o infracțiune deosebit de gravă și să constituie un pericol pentru societate. Invers, nu ar fi necesară o condamnare pentru ca persoana în cauză să constituie un pericol pentru securitatea națională.
- 9 Întrucât articolul 55/3/1 alineatul 1 din Legea din 15 decembrie 1980 și articolul 14 alineatul (4) din Directiva 2011/95 nu sunt redactate exact în același mod, interpretarea dispoziției naționale trebuie să fie conformă cu dreptul Uniunii. Articolul 14 alineatul (4) din Directiva 2011/95 prevede: „Statele membre pot revoca statutul acordat unui refugiat de către o autoritate guvernamentală, administrativă, judiciară sau cvasi-judiciară, pot dispune încetarea sau pot refuza reînnoirea acestuia în cazul în care: (a) există motive rezonabile de a-l considera un pericol pentru siguranța statului membru în care se află; (b) ca urmare a faptului că a fost condamnat printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o

infrațiune deosebit de gravă, reprezintă o amenințare pentru societatea respectivului stat membru”. Dispoziția de drept al Uniunii evidențiază, așadar, mai mult cele două condiții cumulative (condamnare și pericol).

- 10 În consecință, potrivit recurentului, revenea CGRA, în fața CCE, sarcina de a demonstra că el reprezenta un pericol pentru societate, ceea ce nu putea face prin simpla referire la condamnare. De asemenea, CCE trebuia să își motiveze în mod corespunzător poziția cu privire la amenințarea pe care o reprezintă persoana în cauză, luând în considerare toate elementele, fără ca existența unei condamnări trecute să poată fi suficientă și fără să instituie vreo prezumție pe care persoana în cauză ar trebui să o răstoarne pentru a se sustrage de la retragerea statutului. Or, CCE nu pare să considere că CGRA trebuie să demonstreze că sunt îndeplinite cele două condiții cumulative, ci numai că persoana în cauză poate încerca să demonstreze că, în pofida condamnării, ea nu reprezintă un pericol.
- 11 În orice caz, revenea CCE sarcina de a verifica elementele invocate de CGRA și de a examina elementele actuale prezentate de recurent. Or, CGRA invocă fapte penale care datează din anul 2006, ceea ce nu poate fi suficient pentru o analiză a situației actuale.
- 12 Jurisprudența Uniunii referitoare la articolul 7 alineatul (4) din Directiva 2008/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2008 privind standardele și procedurile comune aplicabile în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală (JO 2008, L 348, p. 98) a stabilit principiile fundamentale atunci când administrația impută un „pericol” străinului, în ceea ce privește principiul proporționalității și necesitatea unei examinări individuale a cazului în discuție. Recurentul invocă Hotărârea din 11 iunie 2015, Zh. și O. (C-554/13, EU:C:2015:377). În plus, jurisprudența Curții ar face legătura între Directiva 2008/115 și Directiva 2013/33/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a standardelor pentru primirea solicitanților de protecție internațională (JO 2013, L 180, p. 96). Această concluzie ar fi relevantă în speță în cadrul „dreptului refugiaților”.
- 13 În consecință, potrivit recurentului, atunci când legiuitorul Uniunii se referă, la articolul 14 alineatul (4) din Directiva 2011/95, la faptul că străinul în cauză a fost condamnat și reprezintă un pericol, el nu permite ca pericolul să fie prezumat ca urmare a unei condamnări anterioare; dimpotrivă, legiuitorul prevede două condiții cumulative distincte pe care autoritatea trebuie să le demonstreze pentru a-și motiva decizia: condamnarea pentru o infrațiune deosebit de gravă și existența unui pericol pentru societate. Articolul 14 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2011/95 ar fi fost formulat diferit dacă pericolul ar fi fost considerat dovedit numai ca urmare a condamnării: nu ar exista o referire la pericolul pentru societate, ci numai la condamnare și, eventual, în loc de „ca urmare a faptului că”, ar fi fost utilizați termenii „întrucât” sau „deoarece”.
- 14 Prin urmare, ar fi necesar să se solicite Curții să stabilească dacă articolul 14 alineatul (4) din Directiva 2011/95, citit singur sau coroborat cu principiul

proportionalității, se opune unei practici naționale care constă în a considera că pericolul pentru societate este prezumat ca urmare a condamnării pentru o infracțiune deosebit de gravă, iar străinului condamnat îi revine sarcina de a demonstra că nu ar reprezenta un pericol pentru societate.

- 15 Pe de altă parte, potrivit recurentului, CGRA își motivează poziția arătând de asemenea că tribunalul pentru aplicarea pedepselor (denumit în continuare „TAP”) consideră că, deși redus, riscul pe care l-ar prezenta recurentul nu ar fi „exclus” și TAP „ține seama de existența unui pericol potențial” și adoptă „o serie de măsuri pentru a preveni materializarea acestui pericol” în cadrul liberării condiționate a recurentului. Or, din moment ce amenințarea imputată recurentului trebuie să fie atât de puțin concretă și suficient de reală, aceste considerații ar fi insuficiente pentru a se aprecia că CCE a considerat în mod întemeiat un pericol ca fiind dovedit, iar aceasta ar însemna, cel puțin, stabilirea unui prag excesiv de jos, contrar principiului proportionalității. Chestiunea dacă un pericol este dovedit corespunzător cerințelor legale atunci când instanța consideră că acest pericol nu este „exclus” sau „potențial” nu este o chestiune de apreciere în fapt, ci de drept.
- 16 În Hotărârea din 11 iunie 2015, Zh. și O. (C-554/13, EU:C:2015:377, punctul 60), Curtea a statuat că „noțiunea «risc pentru ordinea publică», astfel cum este prevăzută la articolul 7 alineatul (4) din [Directiva 2008/115], presupune, în orice caz, pe lângă tulburarea ordinii sociale pe care o reprezintă orice încălcare a legii, existența unei amenințări reale, actuale și suficient de grave la adresa unui interes fundamental al societății”. În speță, motivarea hotărârii CCE nu atinge un asemenea prag.
- 17 În plus, în aceeași hotărâre, Curtea a statuat în esență că amenințarea imputată unui străin care a făcut obiectul unei condamnări trebuie analizată pe baza situației sale individuale și trebuie să țină seama de ansamblul elementelor pertinente, precum timpul scurs și contextul. Or, CCE afirmă în hotărârea atacată că nu înțelege în ce măsură diversele considerații referitoare la eforturile de reintegrare a recurentului în societate ar demonstra că acesta nu reprezintă un pericol pentru societate. De asemenea, CCE nu răspunde la argumentele recurentului referitoare la timpul scurs de la condamnarea sa, nici la argumentele potrivit cărora faptele pentru care a fost condamnat datează dintr-o perioadă în care era minor și fără legături sau venituri, ceea ce nu mai este cazul în prezent, nu mai suferă în prezent de dependențe, s-a comportat bine în detenție, iar supravegherea liberării sale se derulează în mod corespunzător. Rezultă că CCE nu s-a pronunțat cu privire la pericolozitatea recurentului în lumina tuturor elementelor actuale.
- 18 Prin urmare, ar fi necesar să se solicite Curții să stabilească dacă articolul 14 alineatul (4) din Directiva 2011/95, citit singur și coroborat cu principiul proportionalității, impune ca autoritatea să demonstreze că amenințarea imputată străinului este reală, actuală și suficient de gravă și privește un interes fundamental al societății, ținând seama de ansamblul elementelor speței, și în special de eforturile și dovezile privind reintegrarea străinului în cauză după

condamnarea sa și de faptul că contextul criminogen în care străinul a săvârșit infracțiuni în trecut este încheiat.

II. Partea adversă

- 19 Potrivit părții adverse, din lucrările pregătitoare reiese că, în versiunea în limba franceză a proiectului, expresia „care face obiectul unei condamnări definitive pentru o infracțiune deosebit de gravă” a fost înlocuită cu „ca urmare a faptului că a fost condamnat printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o infracțiune deosebit de gravă”, pentru a se evidenția legătura dintre condamnarea definitivă pentru o infracțiune deosebit de gravă și pericolul care decurge din aceasta pentru societate (a se vedea Doc. parl., Ch. repr., sess. ord. 2015/2015, nr. 1197/01, p.18). Ar fi, așadar, evident că legiuitorul belgian a intenționat să stabilească o legătură între caracterul periculos pentru societate și faptul de a fi fost condamnat pentru o infracțiune deosebit de gravă și că, pentru legiuitorul Uniunii, pentru ca un refugiat să fie considerat o amenințare pentru societatea statului membru, acesta trebuie să facă obiectul unei condamnări printr-o hotărâre judecătorească definitivă. Aceasta nu ar însemna nicidecum că pericolul ar fi considerat dovedit numai având în vedere condamnarea.
- 20 Din termenii hotărârii atacate ar reieși că CCE, pe de o parte, a ținut seama de împrejurarea că recurentul a fost condamnat pentru o infracțiune deosebit de gravă și, pe de altă parte, a ridicat problema dacă, din acest motiv, el reprezenta în prezent un pericol pentru societate. CCE ar fi subliniat că, în pofida existenței unei asemenea condamnări, persoana în cauză trebuia să fie în măsură să demonstreze, eventual, că nu este sau nu mai este un pericol pentru societate. În continuare, CCE a constatat că recurentul a fost condamnat pentru o infracțiune deosebit de gravă și că aprecierea pericolului pe care îl reprezintă un refugiat pentru societate trebuie efectuată în funcție de gravitatea deosebită a infracțiunii săvârșite, ceea ce este pe deplin conform legii.
- 21 Ar reieși de asemenea din termenii hotărârii atacate că CCE a examinat elementele invocate de recurent pentru a aprecia dacă, în pofida acestei condamnări pentru o infracțiune deosebit de gravă, el încă reprezenta un pericol pentru societate. Rațiunile pentru care motivele recurentului au fost respinse ar reieși din ansamblul deciziei, iar CCE ar fi justificat în mod clar măsura în care aprecia că pericolul pe care îl putea reprezenta reclamantul era încă actual. Această apreciere ar ține de aprecierea suverană a instanței de fond.
- 22 În ceea ce privește principiul proporționalității, în Hotărârea din 9 noiembrie 2010, B și D (C-57/09 și C-101/09, EU:C:2010:661), Curtea s-a pronunțat cu privire la necesitatea de a efectua o examinare a proporționalității în cazul excluderii de la recunoașterea statutului de refugiat în conformitate cu articolul 12 alineatul (2) litera (b) sau (c) din Directiva 2011/95. Aceasta a statuat că o asemenea excludere este legată de gravitatea actelor comise, care trebuie să aibă un asemenea nivel încât persoana în cauză să nu poată pretinde în mod legitim să obțină protecția conferită de statutul de refugiat. Întrucât autoritatea competentă a

luat deja în considerare, în cadrul aprecierii pe care a efectuat-o cu privire la gravitatea faptelor comise și la răspunderea individuală a persoanei în cauză, toate circumstanțele ce caracterizează aceste fapte și situația respectivei persoane, aceasta nu poate fi obligată, în cazul în care ajunge la concluzia că își găsește aplicarea articolul 12 alineatul (2), să efectueze o examinare a proporționalității care să implice din nou o apreciere a nivelului gravității faptelor comise (punctul 109). Articolul 14 alineatul (4) din Directiva 2011/95 și articolul 55/3/1 alineatul 1 din Legea din 15 decembrie 1980 condiționează de asemenea retragerea de existența unui anumit nivel de gravitate a faptelor comise și, din moment ce instanța a luat deja în considerare toate împrejurările speței pentru a aprecia faptele care justifică o retragere, aceasta nu trebuie să fie obligată să efectueze ulterior o nouă examinare a proporționalității care ar implica din nou o apreciere a nivelului de gravitate a faptelor comise. Prin urmare, nu ar fi necesar să se solicite Curții să se pronunțe cu privire la acest aspect.

IV. Aprecierea instanței de trimitere

- 23 Din hotărârea atacată reiese că, potrivit articolului 55/3/1 alineatul 1 din Legea din 15 decembrie 1980, pericolul pe care îl reprezintă străinul pentru societate decurge din condamnarea sa pentru o infracțiune deosebit de gravă. Cu toate acestea, CCE consideră că recurentul poate demonstra că, în pofida condamnării sale, el nu reprezintă sau nu mai reprezintă un pericol pentru societate.
- 24 Prin urmare, CCE nu consideră că revine CGRA sarcina de a dovedi că recurentul, care a fost condamnat definitiv pentru o infracțiune deosebit de gravă, reprezintă un pericol real, actual și suficient de grav pentru societate. CCE apreciază în esență că acest pericol este dovedit, în principiu, de faptul că recurentul a fost condamnat pentru o infracțiune deosebit de gravă, dar că recurentul poate face dovada că nu reprezintă sau nu mai reprezintă un astfel de pericol.
- 25 În cadrul primului motiv, recurentul contestă această analiză efectuată de CCE. El susține în esență că părții adverse îi revine sarcina de a demonstra că reprezintă un pericol real, actual și suficient de grav pentru societate, iar nu recurentului de a dovedi că nu reprezintă sau nu mai reprezintă un astfel de pericol. Acesta apreciază că simpla sa condamnare pentru o infracțiune deosebit de gravă nu poate fi suficientă pentru a dovedi existența acestui pericol, ci trebuie să se demonstreze persistența sa și, prin urmare, caracterul său actual. În special, recurentul susține că nu este suficient ca pericolul să fie potențial sau să nu poată fi exclus, ci trebuie dovedit. Acesta consideră că trebuie efectuat un control al proporționalității pentru a stabili dacă pericolul pe care l-ar constitui justifică retragerea statutului său de refugiat.

V. Prezentare succintă a motivării trimiterii

- 26 Articolul 55/3/1 din Legea din 15 decembrie 1980 a transpus articolul 14 alineatul (4) din Directiva 2011/95. Domeniul de aplicare care trebuie atribuit

articolului 55/3/1 din Legea din 15 decembrie 1980 trebuie stabilit în funcție de domeniul de aplicare al dispoziției de drept al Uniunii pe care o transpune.

- 27 Prin urmare, Conseil d'État [Consiliul de Stat] consideră necesar să solicite Curții să se pronunțe cu privire la interpretarea care trebuie dată articolului 14 alineatul (4) din Directiva 2011/95 pentru a stabili dacă criticile recurentului sunt întemeiate.

VI. Întrebările preliminare

1. Articolul 14 [alineatul (4) litera] (b) din Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate trebuie interpretat în sensul că prevede că amenințarea pentru societate este dovedită prin simplul fapt că beneficiarul statutului de refugiat a fost condamnat printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o infracțiune deosebit de gravă sau trebuie interpretat în sensul că prevede că simpla condamnare printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o infracțiune deosebit de gravă nu este suficientă pentru a stabili existența unei amenințări pentru societate?

2. În cazul în care simpla condamnare printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o infracțiune deosebit de gravă nu este suficientă pentru a stabili existența unei amenințări pentru societate, articolul 14 [alineatul (4) litera] (b) din Directiva 2011/95/UE trebuie interpretat în sensul că impune ca statul membru să demonstreze că, după condamnarea sa, recurentul continuă să reprezinte o amenințare pentru societate? Statul membru trebuie să stabilească faptul că această amenințare este reală și actuală sau este suficientă existența unei amenințări potențiale? Articolul 14 [alineatul (4) litera] (b) din Directiva 2011/95/UE, luat în considerare izolat sau coroborat cu principiul proporționalității, trebuie interpretat în sensul că permite revocarea statutului de refugiat numai dacă această revocare este proporțională, iar amenințarea pe care o reprezintă beneficiarul acestui statut este suficient de gravă pentru a justifica revocarea respectivă?

3. În cazul în care statul membru nu trebuie să demonstreze că după condamnarea sa, recurentul continuă să reprezinte o amenințare pentru societate și că această amenințare este reală, actuală și suficient de gravă pentru a justifica revocarea statutului de refugiat, articolul 14 [alineatul (4) litera] (b) din Directiva 2011/95/UE trebuie interpretat în sensul că implică faptul că amenințarea pentru societate este dovedită, în principiu, prin faptul că beneficiarul statutului de refugiat a fost condamnat printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o infracțiune deosebit de gravă[,] dar că acesta poate demonstra că nu reprezintă sau nu mai reprezintă o asemenea amenințare?